

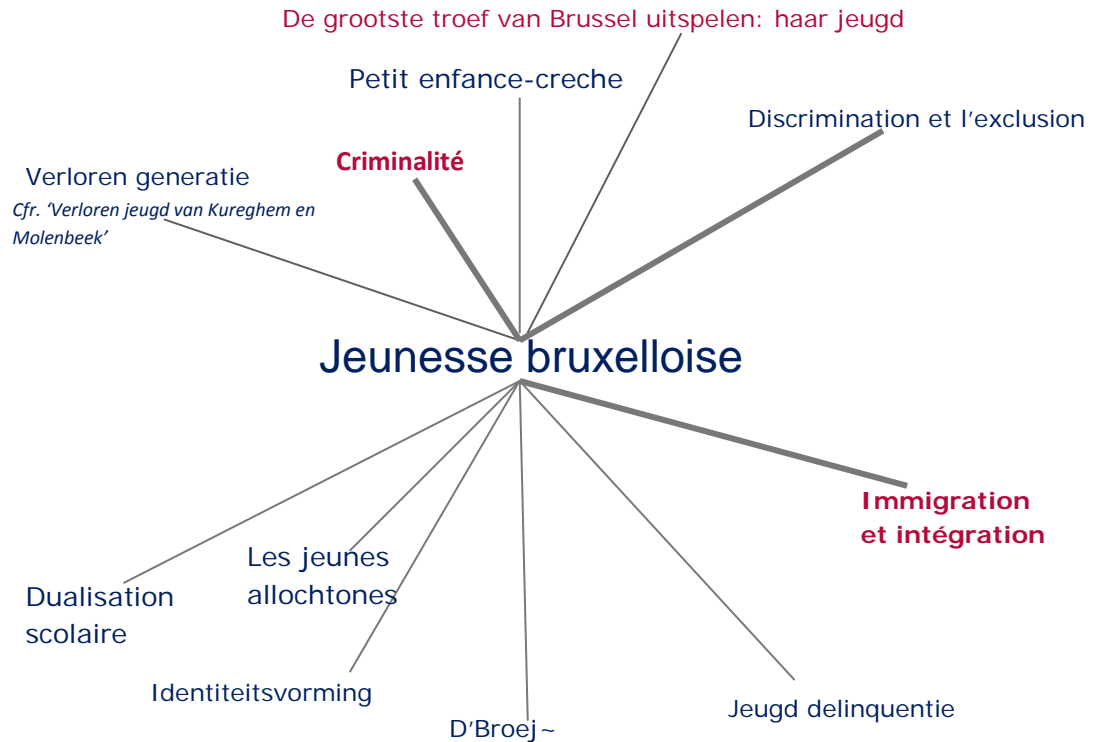
De jeugd is de toekomst. De meervoudige Brusselse jeugd: wat te doen?

- De jeugd is de toekomst. De meervoudige Brusselse Jeugd : wat te doen? Aanzet tot een toekomstig Festival van de Brusselse Jeugd.
- La jeunesse est le futur. La jeunesse plurielle de Bruxelles : que faire? Ebauche d'un futur Festival des Jeunesses bruxelloises.
- Youth is the future. Brussels' diverse youth : what can be done? Sketching a future festival of Brussels' youth.

Eén van de 5 conclusies uit de Staten Generaal van Brussel was gelukkig maar:

“De grootste troef van Brussel uitspelen: de jeugd!”

Inderdaad net deze focus ‘de troef’ is wat belangrijk is, in de terminologie van de SWOT analyse staat deze tussen strengths- weaknesses, threats and opportunities. En dat is net de slotsom: de jeugd c’est une opportunité! En geen bedreiging, hoewel dit laatste bijna onvermijdelijk is verbonden met de jeugd, en zeker in de gemediatiseerde wereld, als we de krantenkoppen van enkele maanden terug bekijken: de verloren generatie, la génération perdue, criminalité,... maar ook als we naar de academische bibliografie gaan kijken, de referentielijsten die over jeugd, la jeunesse bruxelloise gaan, dan ziet men dat de grote meerderheid van de bibliografie gerelateerd is aan jeugd en delinquentie, pénalisation, criminaliteit, criminaliteit en migratie, migratie en integratie, les jeunes allochtones, dualisation scolaire, identiteitsvorming ...

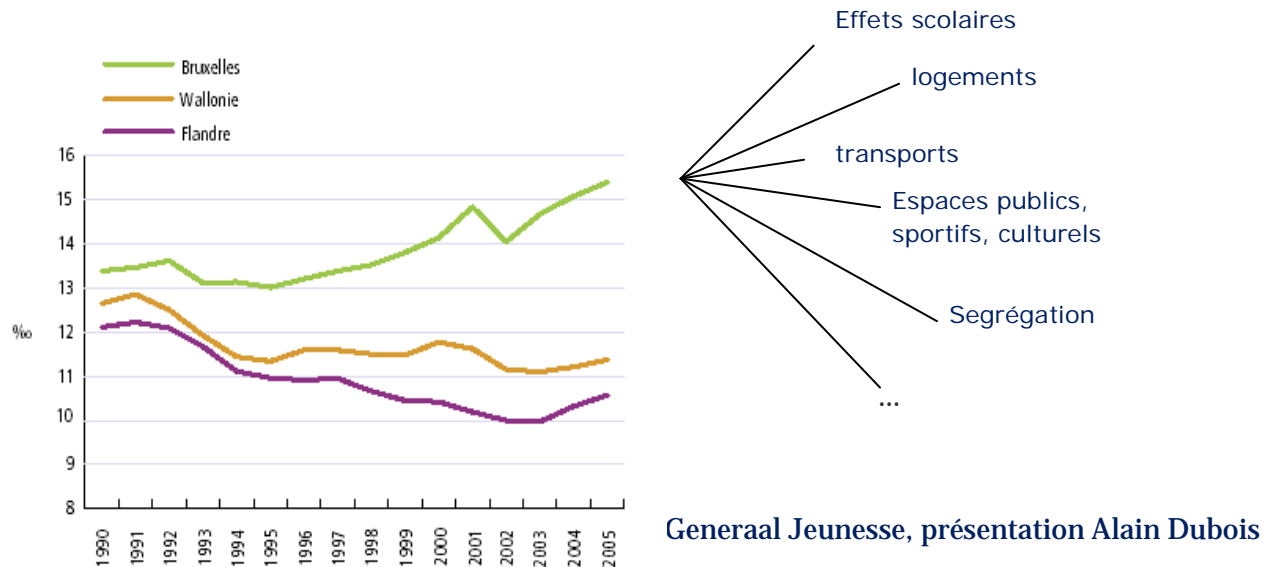

Maar waarom is de jeugd in Brussel een troef?

Brussel heeft de jongste bevolkingssamenstelling van België, Brussel haar toekomst is verzekerd. In Vlaanderen en Wallonië spreekt men over vergrijzing, in Brussel wordt deze overruled door een veel intensere verjonging van de populatie. Waar Brussel in 1970 nog de oudste bevolking van het koninkrijk had, is die sindsdien uitgegroeid tot de jongste.

Dit komt enerzijds door een grotere nataliteit, maar ook door immigratie. Dat geboortecijfer van meer dan 15% ligt niet alleen veel hoger, mochten we het opsplitsen naar gemeenten, zien we dat de verschillen groot zijn en de percentages schommelen tussen 8% voor een gemeente als Watermaal Bosvoorde en tot het dubbele 20% voor Molenbeek. Dat die lijn zozeer blijft klimmen heeft onmiskenbare gevolgen voor de bezetting van crèches, scholen, huisvestingsaanbod (+20.000 eenheden tegen 2020!), transport, publieke ruimte, sport en culturele infrastructuur, de bestaande segregatie en veel meer.

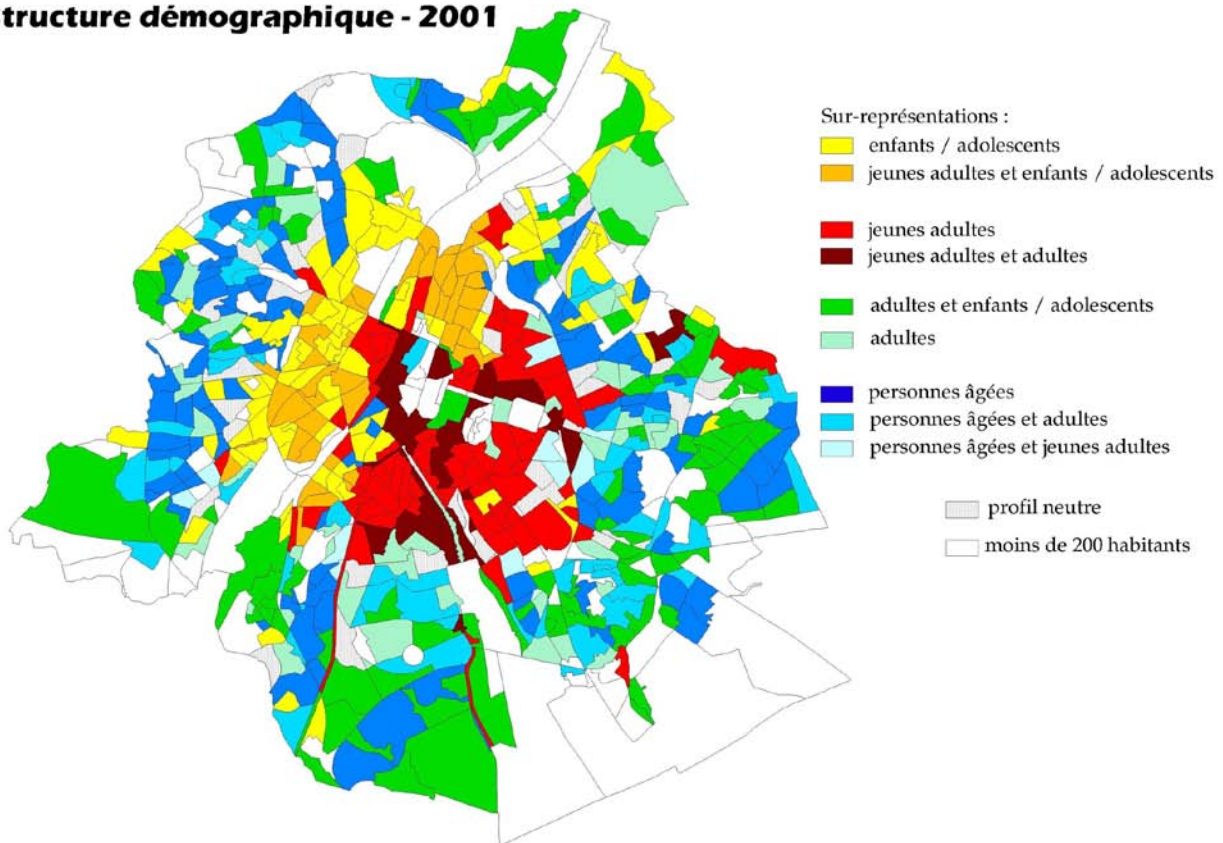
Taux de natalité par région de 1990 à 2005

De bevolkingspiramide is dus verbreed. Sinds meerdere jaren stijgt dus ook het aantal jonge kinderen. Het werkelijk aantal kinderen is echter groter, omdat er een verschil is tussen de aangegeven geboorten in het rijksregister en de geboorteformulieren. Het aantal wordt dus onderschat.

De ruimtelijke spreiding van deze jongste kinderen is nogal ongelijk verdeeld over Brussel: We stellen een hogere concentratie van deze leeftijdsgroep vast in de arme sikkels die zich uitstrekt van Laag Vorst tot de wijk van de Haachtse Steenweg, en in het westen de Vijfhoek omsluit. Net daar waar de bevolking gekenmerkt wordt door een hoger aandeel in een zwakke economische positie. De redenen voor deze oververtegenwoordiging zijn meervoudig: een heel aantal jonge gezinnen die geconcentreerd zijn in de centrale wijken van Brussel. In deze arme sikkels woont een bijzonder hoog aantal personen met een vreemde nationaliteit, hoofdzakelijk van Maghrebijnse en Turkse origine, die zich onderscheiden door een hoger geboortecijfer dan het Belgische gemiddelde. En het zijn deze gezinnen die niet wegtrekken vanaf ze een gezin stichten, op zoek naar meer ruimte, groen, kwaliteit, zoals de gezinnen van Belgische origine deze trend van suburbanisatie in grote mate wel volgen (naar de rand in en/of buiten het gewest).

Structure démographique - 2001

Bron: Van Crieckingen , Aula Magna, 2005

De jongvolwassenen (zonder sterke oververtegenwoordiging van jonge kinderen) situeren zich vooral elders. Deze rode concentratie vertrekt vanuit de vijfhoek richting Etterbeek, Elsene, de universiteitscampussen, St-gillis, het gaat dan vooral over jong afgestudeerden, jonge ambtenaren en kaderleden, vaak met een diploma die in de stad huren.

Volwassenen daarentegen zijn veel minder geconcentreerd, en meer verspreid.

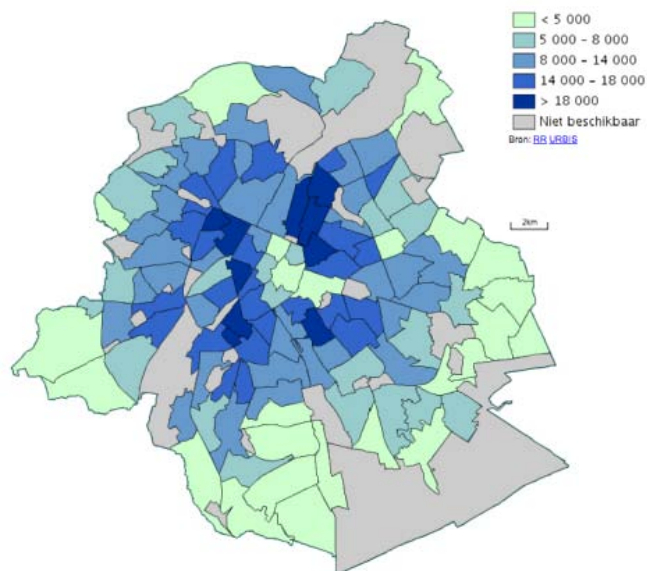
Leggen we nu deze ruimtelijke segregatie -met vooral in het hoofd die zones waar de kleine kinderen in grote aantallen opgroeien- op zeer morfologische kaarten zoals de beschikbaarheid van groen en densiteit dan kunnen we niet ander dan concluderen dat de leefruimte voor deze jonge kinderen confronterend en bepalend is.

Verdurisation des îlots

Bron: Welzijns-en gezondheidsatlas, 2006

Densité pop/km²

Bron: Wijkenmonitoring

Ook qua “culturaliteit” ziet met de diversiteit toenemen. Hoewel veel de jongeren opgroeien als Brusselse Belgen, zien we hen niet zo. De regisseur Nabil Ben Yadir is geen allochtone filmmaker maar een Belgische. Een Brusselse.

Ook op het vlak van linguïstiek moeten kleine kinderen en jongeren een keuze maken, Frans of het Nederlands. In principe geen probleem, zij het niet dat de trend zich voortzet van kinderen die in een meertalige familie opgroeien, maar deze Brusselse realiteit vindt zijn weg niet in de institutionaliteit. De Brusselse scholen zijn geen afspiegeling van de realiteit. Over school gaan we hier niet uitbreiden, gelukkig is daar een aparte sessie aan gewijd, maar de cijfers spreken voor zich. Om er enkele uit te halen:

Het onderwijs is niet in staat om een negatieve sociale reproductie te keren en te neutraliseren.

Van sociale ongelijkheid naar schoolse ongelijkheid. Het onderwijs zit in een diepe crisis. De sociale reproductie, het cascade-effect, de exclusie fenomenen... Van de 18-24 jarigen die dus

geen schoolplicht meer hebben, ziet men dat 23% het onderwijs verlaat zonder diploma, dat is bijna het dubbele van Vlaanderen en Wallonië. Een enorme schoolse vertraging tekent het parcours van vele leerlingen. Het aandeel leerlingen met schoolse vertraging van ouders zonder diploma of laag diploma ligt trouwens tot 5 maal HOGER dan het aandeel kinderen van ouders met diploma hoger onderwijs: het belang van de thuissituatie!!

Selectiviteit bij het intreden, intern in de school, secundaire school, eindigen, en ingang op de arbeidsmarkt...

Wat is het resultaat daarvan? Jongeren zijn het slachtoffer van gevolgen socio-economische dualisering en stedelijke segregatie. Integratie via de arbeidsmarkt lukt evenmin.

De werkloosheid in Brussel ligt hoog, maar jongerenwerkloosheid ligt onnoemelijk hoog:

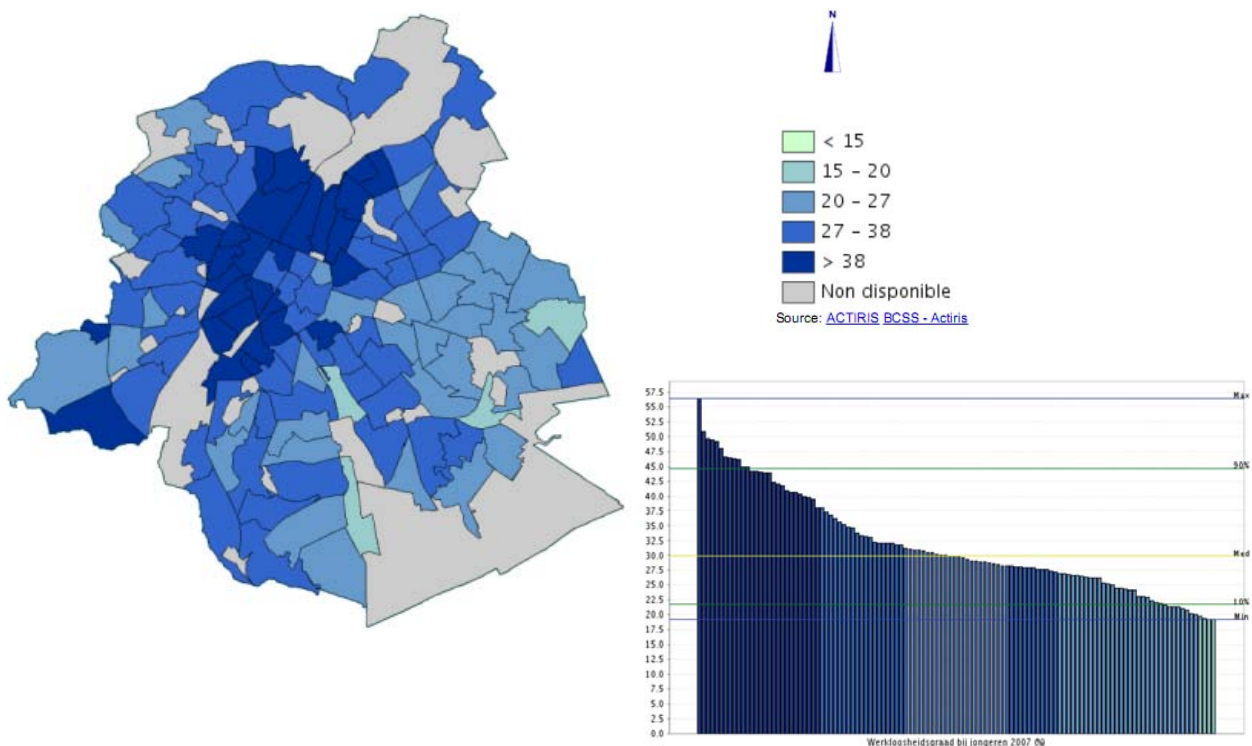
- gemiddelde werkloosheid Brussel 20%
- gemiddelde jongerenwerkloosheid 35%.

“De werkloosheidsgraad is het hoogst voor de jongste leeftijdsgroepen. Eén derde van de jongvolwassen Brusselaars die zich aanbieden op de arbeidsmarkt blijft werkloos.” (Welzijnsbarometer, 2009).

WijkMonitoring des Quartiers

Taux de chômage des jeunes 2007 (%)

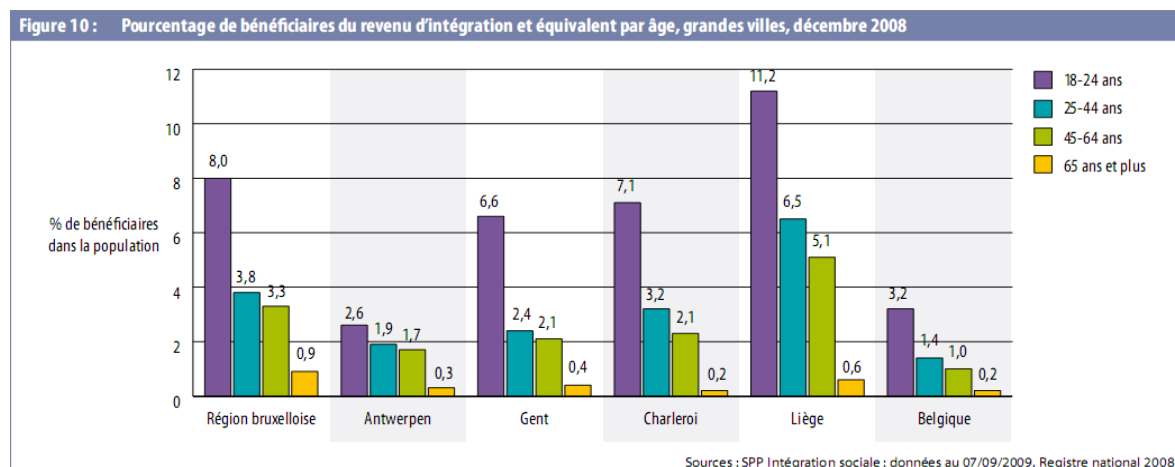

Op hiervoor vermelde kaart zie je twee tendensen. In het Brussels Gewest ligt de hoogste werkloosheidsgraad bij jongeren in de arme sikkels. De wijken hebben er allemaal een graad die hoger ligt dan 38 % en die zelfs 50 % overschrijdt in de wijken Weststation en Kuregem Dauw (Sint-Jans-Molenbeek en Anderlecht). Het zuidoosten van de eerste kroon wordt gekenmerkt door minder hoge waarden dan in de arme sikkels, ze schommelen rond 30 %: Berckmans – Munthof, Hoog Sint-Gillis, Louiza – Langehaag...

- 48,7 % van de jongeren tussen 18 en 24 jaar die werkloos zijn, bezit slechts een diploma van maximum secundair onderwijs. *Les jeunes de 18 à 24 ans au chômage disposent au maximum d'un diplôme de l'enseignement secondaire inférieur*

Als de integratie via arbeid niet lukt, dan komen we al snel terecht bij de sociale welzijn. Evenmin mooie cijfers. Het aantal leefloongerechtigden ligt opvallend hoog bij de Brusselse jongeren, dit aandeel nam ook toe de laatste jaren, ook ten opzichte van de andere steden.

Bijna 8 % van de jongeren van 18 tot 25 jaar krijgt een leefloon, en nog eens 9% een werkloosheidsuitkering. De OCMW's van Schaarbeek, Elsene en Anderlecht staan in Belgische top 10 inzake aantal leeflonen toegekend aan studenten om voltijds te kunnen studeren.

Bron: Source: *Baromètre Social 2009, Observatoire de la santé et du social Bruxelles*

Jeunesse précaire ! Dat is wel duidelijk.

Een frappant cijfer waaruit veel blijkt:

35 % van de Brusselse kinderen van 0-17 jaar leeft in een gezin zonder inkomen uit arbeid.

Als men gaat kijken naar de Brusselse jongeren en kinderen uit éénoudergezinnen, leeft zes op tien in een huishouden zonder inkomen uit werk.» Dus kinderen in een éénoudergezin lopen in het Brussels Gewest twee keer zoveel risico om in een huishouden zonder inkomen uit arbeid te moeten opgroeien.

Bron: *Source: Baromètre Social 2009, Observatoire de la santé et du social Bruxelles*

Het kan niet anders dan dat deze ruimtelijke segregatie van kinderen ook telkens terugkomt in een mentale segregatie.

Een eerste poging om de mentale kaart van de Brusselse jongeren te schetsen leverde heel wat interessant materiaal op (Samarcande, IEB, SOS Jeunes- Quartier Libre, Cailliez, 2008). Het onderzoek, gebaseerd op interviews en mentale kaarten van jongeren uit Anderlecht, Etterbeek en Sint-Lambrechts-Woluwe, toont aan dat hoewel de kleine stad de fysieke nabijheid als belangrijke troef heeft, de sociale afstand toch groter en groter wordt. De mobiliteit van de Brusselse jongeren reflecteert de sociale verbeelding, de capaciteit om uit de eigen wereld te treden, de mogelijkheid om nieuwe paden en ontmoetingen te ontdekken. De onderstaande kaart toont het duidelijke verschil in het parcours dat de jongeren uit de verschillende gemeenten afleggen met het openbaar vervoer en het impliceert de manier waarop zij zich de Brusselse ruimte toe-eigenen. De stedelijke ruimte is niet sociaal neutraal: de stad is een verzameling van personen en activiteiten die zich niet op een uniforme manier verdelen over het territorium. Dat impliceert ook dat het dagelijkse pad in de stad niet willekeurig is. Dat de sociaaleconomische en culturele achtergrond daarbij een rol speelt, mag niet verbazen. De gekozen gemeenten hebben verschillende profielen die de bestaande sociale ruimtelijke differentiatie in Brussel illustreren.

Gebruik van openbaar vervoer door jeugd uit Anderlecht en Woluwe

Het verschil is enorm. De jongeren uit Anderlecht blijken in hoge mate gevangen te zitten in de eigen dichte omgeving. Brussel stopt voorbij de Beurs; verder dan de fysieke drempels als het kanaal of bepaalde tramlijnen gaan ze niet. In de helft van de mentale kaarten van Brussel komen andere gemeenten dan Anderlecht niet te pas. De mobiliteit van de Anderlechtse jongeren is veel zwakker dan die van Etterbeek en Woluwe. Die laatsten richten zich veel minder naar de eigen dichtbij zijnde omgeving en maken meer gebruik van een uitgestrekte ruimte. De mentale kaarten van die jongeren zijn veel gevarieerder. Daar waar de jongeren van Anderlecht zich richten naar een territorium en zich eerder aan die vaste plaats verbinden, ontwikkelen de jongeren van Etterbeek en Woluwe eerder een netwerk van mobiliteit in functie van hun activiteit.

Het al dan niet gebruikmaken van bepaalde delen van de stad en de transportmogelijkheden erheen heeft ook te maken met 'je thuis voelen' in die stadsdelen. Als jongeren van Etterbeek en Woluwe verklaren dat ze een onveilig gevoel hebben in de wijken van Anderlecht en Molenbeek, geldt ook het omgekeerde. De jongeren van Anderlecht hebben eerder een sociale angst

tegenover de andere wijken, die intimiderend lijken. Infrastructuur is bijgevolg niet zomaar een neutraal transportmiddel; de implicaties van de mobiliteitsinfrastructuur zijn reëel. Het gebruik van transportmiddelen behoeft soms enige activering.

Spijtig genoeg komen we zo terug bij het begin, de associaties die de Brusselse jongeren bij velen oproepen liggen gevoelig... Jeunesse précaire, jeunesse dangereuse..., een apartheid in het brusselse schoollandschap // institutioneel gekneld, een sociale en economische dualisering maar ook een etnische discriminatie, een ongelijkheid: armoede dat vaak wordt geassocieerd met veiligheid en criminaliteit.

Als je naar de reportage kijkt van Panorama “Les quartiers chauds, les quartiers perdus?” over de manier waarop enkele van de Brusselse jongeren naar het leven kijken, dan zinkt de moed: C’est le système quoi, c’est le système tout est foutu. Een eindeloze uitzichtloosheid.

De jeugd is alleszins divers. La jeunesse Bruxelloise zijn niet bestaat niet uit enkel heethoofden maar ook de jongeren van de rand, de kinderen van de euro ambtenaren, jongeren die tweetalig zijn, ... **De jeugd is divers !**

Dus de jeugd als grootste troef van Brussel uitspelen! Die jongeren die de bouwen de toekomst van de stad, die moeten we de kans geven de stad nu mee uit te bouwen.

We hebben inderdaad niet allemaal dezelfde achtergrond en kansen. Maar wel dezelfde toekomst in dezelfde ruimte, die we in een stadsproject actief zouden kunnen uitbouwen.

Eefje Vloeberghs

COSMOPOLIS City Culture & Society – VUB